Methodisme van dien tijd, althans niet van zijn voornaamste vertegenwoordigers, die het Frankrijk van de Revolutie beschouwden als een natie die van den duivel was bezeten. Terwijl zij zich beijverden om de hoogere standen in de maatschappij te vrijwaren tegen de besmetting, oefenden de volgelingen van de groote mannen onder het Methodisme gelijken invloed uit op de lagere klassen [1]). Een jaar voordat de eerste der straks genoemde preeken van Thomas Scott gedaan werden, gaf Hannah More haar »Dorps-Politici«; of Will Chip" uit, met het opzettelijk doel, om onder de Engelsche werklieden de verbreiding tegen te gaan van de denkbeelden die toen in Frankrijk den boventoon hadden; en zoo doeltreffend vond men haar werk, »dat men oordeelde dat het er veel toe bijgedragen had om een revolutie in Engeland te voorkomen". Dit komt mij overdreven voor, doch het past wel bij de verbazingwekkende vatbaarheid voor wanbegrip en verkeerde voorstelling van zaken, welke klaarblijkelijk bij deze voortreffelijke dame gevonden werd. Volgens Hannah More beteekende Fransche vrijheid: »geen wet te hebben om iemand te veroordeelen, geen koning om iemand op te sluiten of te straffen". Fransche gelijkheid: »dat allen op hetzelfde peil staan en verplicht zijn om hetzelfde werk te doen; geen boer aan den ploeg, geen dokters, geen kleêrmakers, geen schoenmakers want allen zijn precies gelijk en doen denzelfden arbeid". Fransche broederschap: »dat ieder tracht zijn buurman de hersenpan in te slaan, of hem te kussen op de linkerwang, en tegelijk een slag te geven op de rechter; vriendelijk hem de eene hand toesteekende en verraderlijk met de andere hem den hals af te snijden" enz. enz.

Dit is de stijl waarin dit boekske, ongedachtig aan het negende Gebod, een verkeerde voorstelling geeft van wat in waarheid de pendant (»the'sister movement") was van het Methodistisch *revival*, en het werd uitgegeven onder »goedkeuring van de geheele Methodistische partij" [2]). Bedenkt men dat het boek geschreven was, niet voor een publiek dat in staat was te onderzoeken of het de waarheid sprak, maar voor menschen die het te goeder trouw als waar moesten aannemen, dan moest het zeker groote afbreuk doen aan het vertrouwen in een partij, die aangezien werd als de vertegenwoordigster van vroomheid en echten godsdienst. Dat zij in de opwinding van het oogenblik meenden niets te erg van de Franschen te kunnen zeggen, toont dat zij geen begrip of geen medegevoel hadden met het lijden dat tot de Revolutie aanleiding had gegeven. Toch hadden zij van Arthur Young de waarheid kunnen vernemen, en het is duidelijk dat de mannen van opvoeding, wanneer ze hadden willen onderzoeken, hadden kunnen weten dat Hannah More's verhaal een caricatuur was. Op een publieke meeting in Schotland, protesteerde Robert Haldane, die later de apostel van het Methodisme in Schotland en Frankrijk werd, tegen dit afgeven op de Franschen. Wat de beroering in Europa verwekt had, zeide hij, was de poging van het despotisme om de beginselen der vrijheid in de geboorte te smoren. Maar de Methodisten hebben in hunne denkbeelden over de Fransche Revolutie zich altijd meer gehouden aan Hannah More's spotprent, dan aan de eenvoudige historische waarheid van Robert Haldane. Ongetwijfeld had de politieke richting van de leiders van het Methodistisch *revival*, en het aristocratisch patronaat dat aan deze beweging ten deel viel, grooten invloed op haar latere ontvatbaarheid om de Revolutie te begrijpen; maar grooter aandeel nog hadden daaraan de belangen en de eerzucht van de toen opkomende middelklasse.

Dat er een macht was opgestaan, die alles voor zich zou weten te doen buigen, wat niet in overeenstemming was met het algemeene welzijn, die niet schroomen zou in het belang der groote menigte de machtigen van hunne zetels te halen — dit kon niet aangenaam zijn aan lieden wier eenig levensideaal bestond in zich hooger op te werken, al daalde de rest van het menschdom dan ook verder nog zoo diep. Nu heeft juist op deze klasse van lieden het Methodisme bijzonderen vat gehad, en het is de steun van deze klasse geweest die het in staat gesteld heeft aulke groote dingen te doen. Maar deze afhankelijkheid heeft het meer dan ooit de oogen doen sluiten voor de groote sociale revolutie, die in de vorige eeuw begonnen is en nog voortduurt. Zoolang mogelijk heeft het Methodisme de Revolutie willen bezien, en gewild dat Engeland het zou bezien, door het verwringend glas van het vooroordeel. Dat de macht en de energie van het Methodisme haar middenpunt hebben gevonden in den hoogeren middenstand, die den eigenlijken rijken stand van het land uitmaakt, kan blijken uit de hiervolgende aanhaling uit een overzicht van den toestand van het Christendom in Engeland aan het eind van 1886, geschreven door een geacht Methodist predikant uit dien tijd. Hij verzekert daar,

»dat er in de hoogste standen, en vooral in de »bovenste laag van den middenstand, tal van mannen en vrouwen zijn, die trots alle onderzoek der »modernen, hun eeuwigheid wagen op een onbepaald »aannemen van hetgeen de Bijbel leert, en wier »Christendom bestaat in een open en rondborstig »geloof in het Nieuwe Testament als een geinspireerd »boek. Zij zijn talrijk, veel, veel talrijker dan men vermoedt. Er zijn onder hen lieden van zeldzame »vroomheid, van overvloeienden ijver voor de »zaak van Christus, en van edelen weldadigheidszin »jegens de lijdende menschheid. Soms vindt men »een ijver en godsvrucht onder hen, wier gelijke »niet gezien is sedert de tijden der apostelen.»

Vergelijk deze uitspraak met het antwoord, dat door een tiental of meer werklieden als de vertegenwoordigers van hun stand, gegeven is aan den redacteur van de *Methodist Times*, op de door hem gedane vraag, waarom zij niet ter kerk gaan, en het zal blijken dat zij die den rijkdom van het land maken, in hunne houding jegens het georganiseerde Methodisme, dat wil zeggen jegens het Engelsche Christendom, vierkant tegenover hen staan, die dezen rijkdom verteren.

In het antwoord dat den eersten prijs behaalde, heet het: »De overgroote meerderheid der werklieden sluit zichzelf feitelijk buiten de kerk" [3]). Het tweede zegt: »Het niet behooren van de werklieden tot onze kerken is een ernstig euvel" [4]). Een derde: »De werklieden als een klasse beschouwd bespreken de kerk niet" [5]). Terwijl anderen slag op slag gemgen: »Het grootste gedeelte der werklieden, die vroeger tot de kerk behoorden en onze Zondagsscholen hebben bezocht, staat er thans buiten" [6]), »Dat de werklieden in zeer grooten getale de godsdienstoefeningen niet bijwonen en dat iederen dit weet, is buiten quaestie" [7]), »Zelf werkman zijnde, en mij ernstig bekommerende over de behoudenis mijner mede-werklieden, heb ik sedert lang getracht de reden op te sporen, waarom zij niet ter kerk gaan" [8]), »De werklieden gaan Zondags niet ter kerk" [9]). »Kon men 's Zondagsmorgens een rondgang doen aan de huizen der Londensche werklieden, dan durf ik zeggen zou men 75 pCt. van hen vinden leezende *Lloyd's Newspaper* — geen groote misdaad op zichzelf beschouwd — of bezig om een hok te timmeren voor hun kuikens of konijnen of iets van dien aard" [10]). »Dat de werkende klasse de kerk niet bezoekt kan ruimschoots bewezen worden" [11]). »Men moet niet denken dat alle werklieden buiten de kerken staan ... Maar toch staan we tegenover het betreurenswaardig feit, dat de groote meerderheid, om de eene of andere reden, zich op een afstand houdt van de Christelijke kerken" [12]).

Inderdaad vormen deze vlak tegenover elkander staande getuigenissen aangaande de vertegenwoordigers der hoogere klassen en die der werklieden, een verschijnsel, dat op de ernstigste wijze de aandacht vraagt van allen, wien de eere van Christus ter harte gaat. Immers daaruit schijnt toch alleszins te blijken, dat de toestand hier in Engeland absoluut het tegendeel is van wat hij was in den tijd der Apostelen. Toen hoorde het volk met vreugde van den Zoon des Menschen, den Zaligmaker der wereld, terwijl de rijken en machtigen Hem vervolgden met bitterheid en Hem ter dood brachten. Nu schijnt het dat *zij* juist de uitverkorenen zijn; dat juist de wijzen, de machtigen, de edelen de uitverkorenen zijn, terwijl de arbeiders in de fabrieken, de zwoegers op zee en in de mijnen, de verworpenen en verlorenen zijn geworden. Ongetwijfeld moet een stand van zaken zooveer in strijd met den geest des Evangelies, waarvoor zoo weinig aanwijzing is te vinden in het Nieuwe Testament, zelfs hen die het minst aan twijfel onderhevig zijn over het Christendom van den nieuweren tijd, onrustig maken. De aard van het verschijnsel zoosals het zich voordoet, moet hen reeds waarschuwen zich gerust te stellen met de vergoelijkende verklaring, dat we leven in een tijd van algemeene verdorvenheid, onmiddellijk voorafgaande aan de Wederkomst des Heeren. Onmogelijk toch kunnen zij gelooven, dat de God die de wereld welke Hij gemaakt had, zoo liefhad dat Hij zichzelven voor haar opgeofferd heeft, als eindresultaat die liefde zou concentreeren op een kleine uitgezochte groep, die haar leven heeft doorgebracht in den schoot der weelde, voor wie alle hoogere genoegens van deze wereld gemakkelijk te verkrijgen zijn geweest, terwijl de overgroote meerderheid van hen uit wier werkkracht huune fortuinen zijn opgebouwd, gedoemd zou zijn tot een plotseling en onherstelbaar verderf. Neen, zulk een verklaring van het verschijnsel behoeft maar genoemd te worden, om als spinrag uit de gedachte te worden weggevaagd. Er moet een redelijker verklaring te vinden zijn, een verklaring steunende op de feiten van het geval dat ons bezig houdt — en zulk een verklaring is wat ik den lezer in deze regelen ter overweging aanbied. Het Methodisme heeft God in de geschiedenis gelooehend; heeft geweigerd te erkennen zijn voorrecnig bestuur over de wereld, of voorzoover het dit ongeloofsstandpunt niet formeel heeft ingenomen, heeft het toch de zaak behandeld met een echt Engelsche minachting voor de logica. God was in de Reformatie, maar niet in de Revolutie. Hij kwam in de zestiende eeuw om het Christendom te oordeelen, maar niet in de achttiende. Deze onverschilligheid jegens de waarheid, wanneer de waarheid front maakt tegen vooroordeel en eigenbelang, heeft het Methodisme zooveel kwaad gedaan.

Tengevolge van dit blind zijn voor den grooten maatschappelijken zonsopgang, die onze geheele eeuw verlicht heeft, en die ons gaandeweg brengt tot de vrijmaking der arbeidende klassen in Europa en Amerika, heeft het Methodisme de gelegenheid verloren, waarnaar het zoozeer had verlangd, om te mogen zijn, voor de werkende klassen en voor de geheele wereld, de verkondigster van den weg des behouds. Erger nog. Deze blindheid heeft het gestijfd in die hardheid van hart en verachting van Gods Woord en gebod, welke thans het geheele Christendom kenmerkt, en die een van de redenen is waarom zijn officieele vertegenwoordigers niet alleen hun vat op de massa hebben verloren, maar die zoovele van de meer conscientieuse en fijnere zielen in Europa en Amerika geprikkeld hebben tot openbaar verzet.

Deze hardheid van hart kwam niet enkel uit in de bij tijden door Methodisten revival-predikers gevolgde methodes, maar vooral in het verbazing wekkend gemis aan Christelijke broederliefde in alle afdeelingen van het Methodisme, zoo verregaande, dat men het kon aanzien dat mannen uit deze kringen die in het Evangelie gediend hadden, van de algemeene armen moesten worden bedeeld, of het hoofd neerlegden in het hospitaal of het werkhuis. En ditzelfde Methodisme hoeveel honderden kooplieden, handelaars en boeren, wier families zijn bijzonder domein waren, en van wie het veel werk maakte in de dagen van hunnen voorspoed, hoevelen hunner heeft het, wanneer de dag van tegenspoed voor hen aanbrak, laten sterven met een gebroken hart of in bitterheid van geest?

Verachting van Gods Woord en gebod is een ernstige aanklacht, maar is zij te streng voor een beweging die stelselmatig en volhardend het voornaamste onderwijs van de Evangeliën heeft genegeerd? »Woont in Christus«, gelijk het Methodisme altijd heeft geleerd, »de volheid der Godheid lichamelijk«; is Hij de Goddelijke Wijsheid die den menschen den waren weg ten leven wijst, hoe kan men dan het Methodisme vrijspreken van verachting van Gods Woord, nu het zijn volgers, inplaats van hen te leeren zijne geboden te gehoorzamen, er toe gebracht heeft om de Bergrede te beschouwen als een onmogelijk ideaal, dat geen verstandig man ooit in het hoofd zal krijgen op te vatten als een regel des levens? — er toe geleid, bijgevolg, om Gods Woord te beschouwen als iets van Don Quixote of als een Utopie? Niet dat het openlijk afbreuk gedaan, of op eenigerlei wijze ontkend heeft het Goddelijk karakter van dit onderwijs; maar de wijze waarop het de lieden onderrichtte strekte tot stelselmatige veronachtzaming en volhardende opzijzetting ervan en iets verachtelijker dan dit is niet denkbaar.

Eenmaal op de lijn van liever den wereldschen maatstaf der zedelijkheid voor zich te kiezen dan dien der Evangeliën, heeft het Methodisme in de laatste dagen zich meer en meer genegd gevoeld tot de wereldsche manier om succes te behalen, langs den weg van adverteeren en het verwekken van sensatie.

Het gebruik door het Methodisme van deze beide middelen gemaakt, zou een curiens hoofdstuk kunnen vullen in de godsdienstige geschiedenis van Engeland. Nu deze methode vaste en teekenachtige vormen heeft aangenomen in het Heilsleger, is het Methodisme voor een groot deel bezig om weg te sterven. Hoe veelkleurig en indrukwekkend het ondergaan der zon moge zijn in vergelijking met haren opgang, we weten toch dat daarmeê de dag ten einde loopt, en de hoop berust daarin, of, tenminste, vestigt zich op den volgenden dag. De banier des heils, met het motto van bloed en vuur, de kleine kring in rood en blauw, heilsliederen zingende bij het getjingel van de tamboerijn en het gedreun van de trom; de plotselinge stilte, waarin dan de hooge falset-stem van de vrouwelijke kapiteine klinkt, de menigte oproepende tot bekeering en geloof; dit geheele tooneel verlicht door een walmende petroleumlamp, — moge een treffend en indrukwekkend schouwspel zijn, maar doet onmiskenbaar meer aan het vuur en de vonken van den avondhemel denken, dan aan de eerste strepen van licht, die het aanbreken van een nieuwen dag verkondigen.

Deze hardheid van hart en verachting van Gods Woord en gebod, is oorzaak geweest dat het het Methodisme zoo grooteliks ontbroken heeft aan de sienersgave. Het schijnt nooit te hebben begrepen dat de openbaring voortgaat van eeuw tot eeuw. Omdat het geen voldoend geloof had in zijn geliefkoosden tekst: «Alzoo liet heeft God de wereld gehad», heeft het ook niet voldoende geloofd dat de Heilge Geest in de wereld is, om haar meer en meer de oogen te openen voor hare verkeerde wegen, haar onrechtvaardigheid, onderdrukking en wreedheid. En zoodoende heeft het Methodisme nooit zijn tijd verstaan, nooit begrepen wat gebeurtenissen waren als de Fransche Revolutie en de Amerikaansche Burgeroorlog. Had het dat gedaan, dan zou het die voor daden der Goddelijke gerechtigheid verklaard hebben, in het belang der onderdrukte klassen in Europa en Amerika, en het zou gevoeld hebben dat een gelijksoortig oordeel een Christendom over het hoofd hing, waarin de koopmansgeest van onbelemmerde concurrentie, in verbinding met kolossale krijgstoerustingen, den Europeeschen volken de ziel uit het lijf gehaald heeft. Het zou de groote waarheid begrepen hebben, welke gedurende de thans ten einde spoedende eeuw, menigeen door een samenloop van omstandigheden gedwongen is geworden te erkennen, de waarheid van de eenheid en de solidariteit der menschheid. In het licht daarvan zou het Methodisme opnieuw op zijn boodschap hebben gestaard, en zijn geloof zou toegenomen zijn, naarmate het die boodschap grooter en dieper en oneindig heerlijker had zien worden. Want het is met nadruk dit denkbeeld van de eenheid der menschen en hunne verantwoordelijkheid voor elkander, dat noodig is om de belijdenis van het Methodisme vrij te pleiten van de beschuldiging van onrechtvaardigheid, onmenschelijkheid, en onredelijkheid. Het uitgangspunt van de Methodistische belijdenis, dat alle menschen gevallen zijn en schuldig voor God zijn geworden, zou als een duidelijk feit kenbaar zijn geweest, dat niemand kon loochenen, tenzij dan door zichzelf buiten en los van de menschheid te beschouwen. En de leer door het Methodisme gepredikt als het geneesmiddel tegen den Val, dat Christus de zonde der wereld heeft gedragen, toen Hij leed voor den mensch en in de plaats van den mensch; deze leer schijnbaar onrechtvaardig wanneer men haar slechts beschouwt in verband met een zuiver individualistische opvatting van de maatschappij, zou, in het licht van de eenheid en de verantwoordelijkheid der menschen voor elkander, volmaakt rechtvaardig en voldoende bevredigend voor de conscientie zijn geweest. Had het Methodisme ten volle erkend de voortdurende aanwezigheid van den Heiligen Geest in de wereld, zoo zou niet alleen het plaatsvervangend lijden van Christus, maar het leerstuk waarop het rust, namelijk dat Christus waarachtig mensch is, gelijk Hij waarachtig God is, in een nieuw licht hebben gestraald. En het Methodisme zou hebben begrepen van welk eene ruime toepassing de belofte is, dat de Heilige Geest indachtig maken zou al wat het Woord Gods aan de menschen had geleerd. Want het zou zich dan herinnerd hebben, dat de eenheid en de solidariteit der menschheid niet alleen aan de ouden bekend was, maar dat zij die realiseerden in de conceptie van den mensch als één wezen. Gelijk ons nu nog verhaald wordt hoe de Chineesche wijsbegeerte leert, dat «er is een Mensch in wien beide seksen en alle andere menschen bestaan, in wien, als het ware, is het geestelijke lichaam der Menschheid . . de mensch, verborgen, onzienlijk, hemelsch, volmaakt, vrij van alle gebrek dat aan allen stoffelijken vorm kleeft — in één woord, de heilige» [13]).

Had het Methodisme aldus de groote gedachte in zich opgenomen, welke de Goddelijke Leeraar in deze onze eeuw voor het Christendom ontvouwd heeft, zoo zou het ingezien hebben dat deze onzienlijke Mensch, verborgen in de menschheid, van wiens bestaan blijkbaar de Chineezen het besef nooit verloren hebben, de Christus is, wien Paulus beschrijft als den Mensch, in welken alle tegenstelling van kunne of ras, van klasse of rang, verzoend is, de beloofde Zaligmaker der Wereld, Immanuel, God met ons. En dit eenmaal ingezien hebbende, hoe doorzichtig zou de Paulinische leer der Verzoening zijn geworden! »God was in Christus de wereld met zichzelven verzoenende, hunne zonden hun niet toerekenende. Want dien, die geen zonde gekend heeft, heeft Hij zonde voor ons gemaakt, opdat wij zouden worden rechtvaardigheid Gods in Hem". Zonduren als wij zijn door deze eenheid en onderlinge verantwoordelijkheid voor elkander, zou het Methodisme hebben ingezien, dat de verlossing en rechtvaardigmaking der wereld berust op het feit, dat God zelf in deze eenheid en onderlinge verantwoordelijkheid van de mensch heid is ingegaan.

Overtuigd van deze waarheid, zou het Methodisme het gemakkelijk bevonden hebben de Kerk te reformeeren en tot eenheid te brengen, en nog gemakkelijker, hier op aarde het Koninkrijk der Hemelen tot werkelijkheid te brengen. Het is een in het oog loopend bewijs van zijn blindheid, dat het nooit gevoeld heeft hoe absoluut noodzakelijk deze hervorming was, ware het alleen maar om den arbeid dien het met zoo reusachtige krachtsinspanning verricht heeft, in stand te houden. Omdat het geen bekeerde Kerk heeft, een Kerk die werkelijk doordrongen was met, en leefde uit het denkbeeld van de eenheid en de onderlinge verantwoordelijkheid der menschen, heeft het het grooter deel zijner bekeerlingen verloren, sommigen uit weêrzin, toen zij de onwezenlijkheid van het kerkelijk leven ontdekten, en veel meerderen nog, die terugzonken in het individualisme en de wereldsgerindheid van het gewone Christendom.

Tusschen het verwelkte loof van een voorbijgegaanen zomer, eer de winter nog geheel voorbij is, ziet men soms nieuwe loten uitspruiten, die de glorie zullen zijn van het toekomende jaar. Zoo is het met het tegenwoordig Methodisme — zijn geestelijk leven schiet reeds nieuwe vormen aan. Pogingen om het sectarisme kwijt te raken en de verbroken eenheid der Kerk te herstellen; pogingen om in de Kerk uitdrukking te geven aan wat den geest en de ziel van de komende generatie vervult; pogingen om dat leven te leven, dat Christus zelf Zijnen discipelen aanbeval; pogingen om deel te nemen in het lijden der ellendigen, verzonken in het slijk van stegen en straten, en er hen uit op te heffen — al zulke pogingen, en soortgelijke, toonen dat er een nieuw Methodisme komende is. Het afnemen der maan kan dus de voorbode zijn van een nieuwen was.

De Archdeacon van Manchester moet volgens de berichten onlangs gezegd hebben:

»Wat we noodig hebben, is geen raderwerk; »maar mannen. Mocht opnieuw een profetenstem »gehoord worden in de Kerk, die de werkelijke »maar sluimerende godsdienstige kracht en energie »van het volk wakker riep, sprekende onbevreesd, »met waarheid, »als machthebbende, en niet als de »schriftgeleerden"; in vlam gezet door de genade »van Christus, en de liefde Gods, en de gemeenschap »des Geestes. — we zouden zien dat de leeken »niet zouden talmen met het aanvaarden van hun »aandeel in het werk. Aan belangstelling zal het »niet ontbreken, zoodra er iets diep-wezenlijks is, »de belangstelling waard. Geen democratisch raderwerk behoeven we, maar profetische mannen. En »om die te verkrijgen moeten we opzien tot den »Geest der Waarheid".

Zijn er niet reeds vele zulke profetenstemmen vernomen, die de Kerken opriepen tot bekeering en realiteit? In een vroegere periode van deze eeuw hadden we Lamennais en Mazzini, gelijk later Tolstoi. Welke profeten spraken ooit onbevreesder, waarheidlievender, of met meer zedelijke autoriteit? Let men op den omvang van hun bediening, op hun genie, op de geweldige kracht die er uitging van hun karakter, op de macht waarmeê zij hunne boodschap overbrachten — in welk licht men hen ook beschouwt, altijd zijn ze veel beduidender figuren geweest dan William Law. In Engeland hebben we gehad Maurice en Carlyle en Ruskin, mannen van dezelfde type als Lamennais, Mazzini, en Tolstoi. Ik geloof dat het blijken zou dat men in deze eeuw in elk Christenland zijn profetische mannen heeft gehad, en dat hun »Ernstige Roepstem" feitelijk dezelfde als die van William Law is geweest: »Wees werkelijk 'wat ge voorgeeft te zijn". Maar schoon velen persoonlijk er naar hebben geluisterd, nemen de Kerken er geen acht op. Wat blijft er dan nog te wachten over, dan het onderwijs dat een algeheele omkeering ons brengen zal? »Ook is alreede de bijl aan den wortel der boomen gelegd".

---

[1]) »*The Evangelical Revival*", p. 142. J. H. Overton. D.D.
[2]) Aldaar, p 142.
[3]) *Methodist Times*, Febr. 4 1897.
[4]) Aldaar, W. H. Ratcliffe.
[5]) Aldaar, Joseph Davies.
[6]) Aldaar, W. W. Scott.
[7]) Aldaar, James Jacobs.
[8]) Aldaar, James Jacobs
[9]) Aldaar, Joseph Chidgey Mason.
[10]) Aldaar, William Arnold.
[11]) Aldaar, E. Y. Caswell.
[12]) Aldaar, G. Bartlett.
[13]) China: Its Social, Political, and Religious Life. p. 92. By G. Eng. Simon.

Mogen we den wensch uitspreken, dat zij die dusver niet door ons schrijven overtuigd waren, zich door Robert Heath van de zooveel hooger roeping van het Christendom voor onzen tijd mogen laten doordringen?

Uit de Pers.

In het *Geref. Volksblad* schrijft Ds. Impeta:

Iemand die (naar zijn eigen getuigenis) vrij nauwkeurig kennis had genomen van onderscheidene kritieken, uitgebracht op Prof. Bavinck's Voorstel in onderscheidene Bladen, maakte de navolgende opmerking, en die ik (naar mijn beste weten) althans zakelijk-getrouw hier weergeef:

„Wie kleurenblind is, of ook, wie alleen maar een oog en een hart heeft voor het belang der Vrije Universiteit, en geen oog en hart voor het belang der Theologische School, het kan niet anders of hem moet het Voorstel van Prof. Bavinck voorkomen een pogen te zijn, dat, wierd het doorgezet, aan die Vrije Universiteit berokkenen zou onherstelbare schade. Maar wie de eigen Inrichting der kerken van harte liefheeft, en haar niet slechts om den wille van het beding, in 1892 gesteld, maar ook om der kerken heil behouden en tot meerderen bloei brengen wil, en tevens een open oog heeft en een warm hart voor het belang der Vrije Universiteit, hij kan wel met Dr. Kuyper zeggen dat het voorstel, gelijk het daar ligt, door overwegende bezwaren gedrukt wordt, en daaronder bezwaren, die, omdat ze beginselen raken, niet glad te strijken zijn, en met Ds. Sikkel dat het, gelijk het daar ligt, niet is aan te nemen; maar hij zal met die beide hooggeachte mannen het pogen van Prof. Bavinck hoogelijk waarderen, en er verre van blijven om hem te beschuldigen van beginselverwarring."

Ik geef deze opmerking ter overweging over, in 't bizonder aan hen, die er prijs op stellen — en dezulken zijn er gelukkig nog altijd veelen! — hartelijke vrienden te zijn en voorstanders van de Theologische School *en* de Vrije Universiteit.

Let op dat woordeken „*en*."

Op mij hebben sommige besprekingen van Prof. Bavinck's voorstel den indruk gemaakt, dat men, volgens de schrijvers dier beoordeelingen, wil men een man van beginsel zijn, een vriend moet wezen van de Theologische School *of* van de Vrije Universiteit, of erger nog: een voorstander van de Vrije Universiteit en *daarom* een tegenstander van de Theologische School; en dat het spreken van *beide* voor te staan met volle overtuiging, blijk is en bewijs van onwetendheid en beginselloosheid.

Het zal mij van harte genoegen doen, als deze indruk onjuist is. Want was hij wèl juist en hadden die schrijvers gelijk, dan zou ik mij-zelven beschuldigen moeten, zulk een onwetend en beginselloos mensch in dezen te zijn. Want beide de Theologische School en de Vrije Universiteit hebben de liefde van mijn hart, en ik zoek in oprechtheid het goede voor beide Stichtingen.

En daarom vraag ik: waarom toch kunnen *alle* Gereformeerden in den lande, of indien dit te veel is gevergd, waarom kunnen *alle* leden van de Gereformeerde Kerken in Nederland zich met als een eenig man rondom *beide* Inrichtingen scharen, rondom de Vrije Universiteit en de Theologische School om ze *beiden*, onder den zegen des Heeren, te brengen tot groei en bloei? Waarom kunnen ze niet samen, als een eenig man, pogen, het voorstel van Prof. Bavinck zooveel dit noodig is wijzigende, verbeterende, voor alle welwillenden aanneemlijk makende, de Theologische School in zulk een verband te zetten met de Vrije Universiteit, dat nog deze laatste noch die eerste geschaad, maar dat ze beiden veeleer worden gebaat, en de eenheid van opleiding, in de tegenwoordige omstandigheden voor de eenheid der Kerken zoo dringend noodzakelijk, tot wederzijdsche bevrediging, tot der kerken heil, bovenal tot Gods eer wordt verkregen?

Nog hebben wij goeden moed, dat het daartoe komen zal. De Heere is nog niet van zijne kerken geweken. Ook toont Hij nog kennelijk te zorgen voor de Vrije Universiteit, met 't oog op welke ook wij van ganscher harte biddend wenschen: vivat, crescat, floreat! en voor de Theologische School, al schijnt het soms dat van wege de ijverloosheid harer voorstanders en het pogen harer tegenstanders haar val nabij is.

Wie weet wat verrassingen ons de komende Synode nog biedt. Of liever: de Heere onze God door die Synode.

Niet: de Theologische School *of* de Vrije Universiteit; maar: de Theologische School *en* de Vrije Universiteit zij ons aller leuze.

En den Heere Heere zij beide de Vrije Universiteit en de Theologische School bevolen.

Op het standpunt van het *Compromis*, dat ongetwijfeld *kan* worden ingenomen, ligt hierin een goede *practische* wenk.

Officieele Berichten.

(Met verkorting uit het Kerkblad van 19 Mei '99.)

Op het Agendum voor de Provinciale Synode van Noord-Holland, te houden te Alkmaar, in het kerkgebouw aan de Oudegracht, op Donderdag den 1en Juni 1899, komt o. a. voor:

A. Inzake Art. XIII D. K.

1. De Classis *Enkhuizen* stelt voor om het vastgestelde in Art. 77 op de Synode van *Middelburg* in 1896 inzake de Em.-pred. te handhaven, met dien verstande, dat daaraan worde toegevoegd de volgende clausule: „Met het oog op de maatschappelijke toestanden en de financiëele draagkracht der kerken, zal ten behoeve hunner weduwen en weezen, door de dienstdoende predikanten jaarlijks 2 procent van hun zuiver inkomen worden gestort in de Algemeene kas voor Emer. pred., pred.-weduwen en weezen."

2. De Classis *Alkmaar* stelt aan de Prov. Synode voor, mede te werken tot eene nadere regeling van Art. XIII D. K., en wel in dezer voege:

a. dat de verzorging der Em.-predikanten, hunne weduwen en weezen meer generaal worde gemaakt;

b. dat de bijdragen voor deze kas worden gesteld voor elke kerk op eene som van 5 procent van het predikants traktement, en dat ook 2 procent van het traktement door den predikant worde gestort, voor welk laatste de nadere regeling verblijve tusschen gemeente en leeraar;

c. dat de bijdragen van vacante kerken worden geregeld naar Classicalen omslag; en

d. dat de uitkeeringen aan Emer. predikanten, weduwen en weezen blijven bestaan, gelijk thans.

B. Inzake opleiding, enz.:

1. De Classis *Alkmaar* spreekt de wenschelijkheid uit van de eenheid in opleiding voor de dienaren des Woords, en noodigt daarom de Prov. Synode uit het voorstel van Prof. Bavinck in behandeling te nemen.

2. De Classis *Enkhuizen* verzoekt de Prov. Synode te bewerken, dat aan de Theol. studenten van het laatste studiejaar wederom preekconsent worde verleend.

3. De kerkeraad van *Oosthuizen* verzoekt, niet in te gaan op het verzoek der Classis *Enkhuizen*.

c. Inzake het diaconaat.

d. De Classis *Enkhuizen* wenscht, dat de Prov. Synode bij de Generale Synode zal indienen het volgende voorstel: „De Generale Synode ontwerpe ten behoeve van het diakenambt, en in het bijzonder voor Classicale diaconale vergaderingen, waar vele gewichtige zaken, die voortspruiten uit de sociale nooden der tijden, en die aller regiment aangaan, en hare ernstige behartiging wachten, — zoodanige regeling, waarbij naar den eisch van Gods Woord het ambt tot meerdere ontwikkeling en meer zuivere bediening door de ambtsdragers zelven, kan komen."

Aan de Gereformeerde Kerken van Nederland.

De Classe 's-Gravenhage der Gereformeerde kerken gevoelt zich verplicht en gedrongen, het volgende onder de aandacht der Gereformeerde kerken te brengen.

In de kerk te Zegwaart is sedert 1887 als Opziener-Oefenaar werkzaam de heer P. Koster. Genoemde broeder vergaderde sints dien tijd de Geloovigen van Gereformeerde belijdenis te Zoetermeer, Zegwaart en Berkel. Hij leidde hen overeenkomstig de Belijdenis in Gereformeerde, kerkelijke sporen. Hij vermaande de ongeregelden en bracht dwalenden terecht; hij vertroostte de treurigen; bezocht de kranken; zocht steun voor hulpbehoevenden. Hij wijdde zich met ijver en trouw aan het Catechetisch onderwijs; voor het catechiseeren bleek hij bizondere gaven te bezitten, zoodat hem dit werk ook door Kerkeraden in andere plaatsen werd opgedragen. In de vergaderingen van den Kerkeraad diende hij zijne medeambtsdragers met gepaste voorlichting en leiding. Met den Kerkeraad en de Classe werkte broeder Koster steeds ernstig mede; vooral ook om het daarheen te leiden, dat de geloovigen te Berkel zelfstandig als kerk konden optreden en dat zoowel Berkel als Zegwaart naar den eisch der Gereformeerde belijdenis tot het beroepen van een Dienaar des Woords konden komen.

Waar de Heere nu genadig den arbeid van dezen Broeder rijkelijk zegende, kwam Berkel tot zelfstandigheid en beriep een Dienaar des Woords. Intusschen nam de kerk van Zegwaart in bloei toe, en thans bracht, mede bij monde en onder instemming van broeder Koster, de kerk van Zegwaart de begeerte der Gemeente onder het oordeel der Classe, om tot de beroeping van een Dienaar des Woords te komen.

De Classe, zich verblijdende over den gezegenden arbeid van broeder Koster en over den gezonden gang van zaken in Zegwaart's kerk, staat hiermee voor het feit, dat het levensonderhoud van genoemden broeder met het verlaten van zijn werkkring zou ophouden.

En dit als vrucht van zijn getrouwe leiding.

Daarom meent de Classe in de eerste plaats verplicht te zijn, een en ander onder de aandacht der Kerken te brengen en broeder Koster voor een gelijken werkkring, als waarvoor hij in Zegwaart alleszins geschikt bleek, ernstig te moeten aanbevelen.

Belanghebbende Kerkeraden gelieven zich in betrekking te stellen met den Eerwaarden heer P. Koster te Zegwaart.

Namens de Classe voornoemd,
C. W. J. VAN LUMMEL, *Praeses.*
S. O. LOS, *Assessor.*
Js. VAN DER LINDEN, *Scriba.*

's Gravenhage, 2 Mei 1899.

Buiteland.

Engeland. Cromwell herdacht. Den 25sten April heeft men te Londen in de City Temple herdacht dat Olivier Cromwell voor drie honderd jaren geboren werd. Newman heeft eenmaal gepropheteerd dat Cromwell weder zou opstaan, doch hij had niet kunnen denken, dat de nagedachtenis van den grooten Protector zóó zou gevierd zijn als dezer dagen geschiedde.

Dr. Parker leidde de herdenking in met eene prediking over Ezra 9 : 3, maar behalve de opmerking dat men de nagedachtenis van Cromwell het best kon eeren door diens geest wakker te houden, hoorde men niets over Cromwell. Wel liet de spreker zich scherp uit over het deelnemen van den prins van Wales en lord Roseberry aan wedrennen. Ook gaf Dr. Parker af op den Keizer van Duitschland omdat hij van den Sultan van Turkije gesproken had als van „zijn vriend". „De groote moordenaar des keizers vriend! Weg met zulk een taal. Ik zeg „God verdoeme den Sultan". Nog sprak de redenaar zijn afkeuring uit over het geven van Protestantsch geld voor het bevorderen van Roomsche doeleinden. Het zal ons niet verwonderen dat het gehoor over den preek ontstemd was omdat zij iets geheel anders gegeven had, dan men verwachten mocht.

Twee uren daarna was de City Temple wederom overvuld met menschen om Ds. Mackenall te hooren uiteenzetten, hoeveel de mannen van de Vrije kerk aan Cromwell verschuldigd zijn. Hij legde er nadruk op, dat Cromwell voor eene constitutioneele regeeringsvorm geijverd had, en dat hij zich verdraagzaam betoonde tegenover de Episcopale kerk. Het was ook Cromwell's verdienste, dat hij zonder het zwaard op te heffen, door zijn vasten wil, ook in de buitenlandsche politiek zooveel succes gehad had. In de dagen toen de Turk tegen de Armeniërs woedde, ware het te wenschen geweest dat men een uur lang Cromwell bezeten had omdat hij de macht van den Sultan wel had weten te fnuiken. De grootste dienst, dien Cromwell aan het land bewezen heeft is, dat hij het voorbeeld gaf van een onwrikbaar vertrouwen op God en van een nederig, standvastig en volhardend besluit om te dienen in de verschillende betrekkingen waarin hij geroepen werd. Van meer beteekenis was datgene wat de heer Hocking omtrent Cromwell mededeelde. Hij stelde op den voorgrond, dat Cromwell den godsdienst niet beschouwde louter als een middel, om zijne ziel te redden. Cromwell was een politiek man omdat hij een godsdienstig mensch was. Zijn godsdienst maakte hem politiek en gaf toon en kleur aan geheel zijn politieke actie.

Toen de heer Hocking op die manier voortging en de beschuldiging deed hooren: „wij hebben zoo lang ons bekommerd om onze eigen ellendige zielen te redden dat wij de natie naar den duivel hebben laten varen," gingen er kreten uit de toehoorders op, waarbij geeischt werd dat de spreker die woorden zou terug trekken. De heer Hocking antwoordde: „Sommigen onzer zijn afstammelingen van Cromwell, en Cromwell was verdraagzaam. Ik wil niet dat iederen denkt gelijk ik, maar niemand mag mij verbieden uit te spreken wat ik denk. Omtrent zijn verhouding tot de kerk van Rome sprak Hocking uit, dat Cromwell niet Roomsche devotie haatte, maar wel